

YÛNUS EMRE DÎVÂNINDA *sûr ur-* YAPISI ÜZERİNE*

Nesrin BAYRAKTAR ERTEN**

Öz: Yûnus Emre, hümanizm felsefesinin tartışılmaz önderlerinden biri olarak Türk dili, Türk tarihi ve Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Şiirlerinin hem içerik olarak hem de sanatsal olarak değeri çok sevilmesine yol açmıştır. Bu nedenle eserlerinin pek çok nüshası bulunmaktadır.

Bu çalışmada Yunus Emre Dîvânı'nda geçen ve dört büyük melekten biri olan İsrâfil'in Kıyamet Günü'nde üfleyeceği boru olan Sûr ile birlikte kullanılan yapı üzerinde durulacaktır. Ele alınacak olan *ür-* eyleminin geçtiği şiirler, hemen her nüshada farklı yerde olduğundan şiirlerin ilk dizesi ile ele alınacaktır.

Ür- eylemi, Dîvân'da 3 yerde *-IcAk* zarf-fiil ekiyle birlikte kullanılmıştır. Eylemin *-A* ekiyle kullanımları, okuma açısından belirleyici olmamakla birlikte, *-IcAk* ekiyle kullanımı; *ür-* mi *ur-* mi biçiminde olduğunu belirleyici olmasına karşın çoğu araştırmacı tarafından *Sûr ur-* biçiminde okunmuştur. Bunun nedeni bazı nüshalarda *-IcAk* zarf-fiil ekinin sonundaki ^ك harfinin birkaç yerde müstensih hatasıyla ^ق olarak yazılmasıyla da ilişkilidir.

Bu çalışmada eylemin *ür-* biçiminde okunması ve değerlendirilmesi gerektiği, delilleriyle açıklanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Yûnus Emre, Dîvan, *sûr*, *ur-* eylemi, *ür-* eylemi.

On the *sûr ur-* Structure in Yûnus Emre's Dîvân

Abstract: Yûnus Emre, as one of the indisputable leaders of the humanism, has an important place in Turkish language, Turkish history and Turkish literature. The value of his poems, both in terms of content and artistic value, has led him to be very popular. Therefore, there are many copies of his works.

In this study, the structure used together with the Sur, the pipe or trump that Gabriel, one of the four great angels, will blow on the Day of Judgement, will be discussed in the Divan of Yunus Emre. The poems in which the verb of *ür-* to be discussed is in different places in almost every copy will be discussed with the first line of the poems.

The verb *ür-* is used together with the gerundium suffix *-IcAk* in 3 places in the Dîvân. Although the use of the verb with the suffix *-A* is not decisive in terms of reading, its use with the suffix *-IcAk*; it was determined that it was in the form of *ür-* or *ur-*, it was read as *Sûr ur-* by most of researchers. The reason for this is also related to the fact that in some copies, the letter ^ك at the end of the *-IcAk* gerundium suffix is written as ^ق in a few places with a scribbling error.

---

* Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makalenin Geliş ve Kabul Tarihleri: 23.03.2023 - 12.06.2023

** Prof.Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara, Türkiye. E-posta: bnesrin@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-8923-445X.

In this study, it is explained with the evidence that the verb should be read and evaluated as *ür-*.

Keywords: Yûnus Emre, Dîvân, sūr (the last trump), the verb of *ur-*, the verb of *ür-*.

Giriş

Kur'an-ı Kerim'de Kıyamet Günü'nün habercisi olarak dört büyük melekten biri olan İsrâfil'in Sûr adlı boruyu üflemesi on yerde geçmektedir. Bunlar sırasıyla Tâhâ-102 (yunfahu), Neml-87 (yunfahu), Yâsîn-51 (nufiha), Zümer-68 (nufiha, 2 kez), Kâf-20 (nufiha), Hâkka-13 (nufiha, 2 kez), Müddesir-8 (nukira), Müminûn-101 (nufiha) şeklindedir. Görülmektedir ki bunlardan 9'unda *nefh* "üflemek" eylemi, Müddesir sûresinde ise yine "üflemek" anlamına gelen *nukr* eylemi yer almaktadır. Anlaşıldığı üzere Sûr, üflenen bir aygıt, eşya ya da çalgı olmalıdır.

Kaşgarlı, *ür-* "havlamak, ürmek" ve *ür-* "(ateş vb. şeyleri) üflemek" olmak üzere iki ayrı *ür-* eylemine yer vermiştir. Ayrıca "üflemek" anlamındaki eylemin *ürül-* "(tulum, ateş vb.) üfürülmek" ve *ürüş-* "üflemede yardım etmek veya yarışmak" biçimlerini de eklemektedir.

*Yeni Tarama Sözlüğü*nde (1983) *ür-* (I) [*üvürmek*] "üfürmek, üflemek", *ürül-* [*üril-*] "üfürülmek, üflenmek"; şişirilmek; *ür-* (II) "seçmek, ayırmak" olmak üzere iki ayrı *ür-* maddesi bulunmakla birlikte, bunlara "(köpek) havlamak" maddesi de eklenmelidir.

Derleme Sözlüğünde de *ür-* (I) [*üremek*] "havlamak" ve *ür-* (II) "üfürerek şişirmek" olmak üzere iki ayrı *ür-* maddesi bulunmaktadır. Ayrıca *ürül-* "şişmek, şişmanlamak" maddesinin de "üfürerek şişirmek" anlamındaki *ür-* maddesiyle anlam açısından ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. *ürük+le-* "irilerini seçmek" sözcüğünün ise "seçmek" anlamındaki (krş. *ürüj*, *ürüjdi* vb.) üçüncü bir *ür-* ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Tietze (2021), *ür-* I ["seçmek, ayırmak, bölmek" <*ür-*, *üdür-*]; *ür-* II/ *üre-* ["üflemek, üfürmek" <ET *ür-* 'to blow (a trumpet, a fire etc.)']; *ür-* III/*ürü-* ["ulumak, havlamak" <ET *ür-* "(of a dog) bark, howl" (2021, s. 251)] olmak üzere 3 ayrı *ür-* maddesine yer vermektedir. Ayrıca "ulumak, havlamak" anlamındaki *ür-* eyleminden *ürüş-* ["hep birlikte ürümek" <*ürü-*-*ş-* işteşlik eki] biçimine de değinmektedir.

Gülensoy'a göre *ür-* eylemi "şişirmek" ve "köpek havlamak" olmak üzere iki anlama gelmektedir. Ayrıca etimolojisini "şişirmek" anlamındaki eylem için /ü, i, ö/ sesleriyle değişebilen bir uzun ünlüye ve sondaki /r/ sesini koruyan bir tabana; "köpek havlamak" anlamındaki eylem için ise yine uzunluğu bulunan ve

/ü, i, ö/ seslerine değişebilen ünlü ve /b, g, f/ seslerine değişebilen bir ünsüzü olan bir tabana dayandırmaktadır¹ (2007, s. 993).

Görölmektedir ki Türkçenin birçok döneminde ses ve biçim açısından paralellik gösteren iki farklı eylem vardır. Anlam farklılığı da iki farklı eyleme işaret etmektedir.

Tekin, konuya iki farklı *ür-* eyleminden hareketle ve asli uzun ünlülerle açıklık getirmektedir:

hür- “ürmek, havlamak”, MK *ür-*, Türkm. *üyr-*, Tuv. *ēr-*, Az. *hür-*

hür- “üflemek, üfürmek”, Trk. (TS) *üvür-*, *üfür-*, Şor. *übür-*, *ügür-*, Çağ. *hür-* (1995, s. 185).

Özyetgin de iki farklı *ür-* maddesine yer vermiştir:

ür- “ürmek, havlamak” (Ar. nebaha) < **hür-* “ürmek, havlamak” [Bu sözcüğün Uygur, Karahanlı, Harezmi, Kıpçak (Codex Cumanicus, Altınordu Yarlık ve Bitigleri ve Memlük Kıpçakçası) dönemlerinde tespit edilebildiğini ve hemen her eserde saptanabildiğini notlamaktadır. Ayrıca sözcüğün Çağdaş Kıpçak dil ve lehçelerinde de yaşadığını belirtmektedir² (2001, s. 709).

Bunlara ek olarak eylem *ür-* “it ürmek” biçiminde Çağataycada da tespit edilebilmektedir³. *Yeni Tarama Sözlüğü*nde (1983) sözcüğün bu biçimi bulunmamakla birlikte, *Yunus Emre Dîvânı*’nda⁴ ve başka eserlerde görölmektedir. Sözcük, Osmanlı Türkçesi sözlüklerinde ve Türkçe Sözlük’te *ürü-* biçiminde yer almaktadır (krş. *it ürür kervan yürür* vb.).

ür- “üflemek” (Ar. nefaha) < **ür-* “üflemek, nefes vermek”. Özyetgin bu sözcüğün, Uygur, Karahanlı, Harezmi, Kıpçak (Memlük Kıpçakçası, Altınordu Yarlık ve Bitigleri) dönemlerinde saptanabildiğini ve hemen her eserde kullanımının görüldüğünü belirtmektedir. Ayrıca sözcüğün Çağdaş Kıpçak dil ve lehçelerinde de tespit edildiğini ifade etmektedir⁵ (Özyetgin, 2001, s. 709).

“üflemek” anlamındaki bu sözcük, Tarama ve Derleme Sözlüklerinde yer almakta, Çağataycada da tespit edilebilmektedir. Sözcüğün Osmanlı dönemi sözlüklerinde görölmemesinden kullanımdan düşmeye başladığı anlaşılmaktadır.

¹ Geniş bilgi için bk. (Gülensoy, 2007).

² Geniş bilgi için bk. (Özyetgin, 2001).

³ Bk. (Niyâzi, 2011).

⁴ Bk. *Yunus Emre Dîvânı* Bölüm 2.2.

⁵ Geniş bilgi için bk. (Özyetgin, 2001).

ür- Eyleminin Kullanıldığı Beyitler

Bu çalışmada ele alınan *ür-* eylemi, Yûnus Emre Dîvânı'na dâhil edilen on iki beyitte geçmektedir. Nûsha farkları ya da araştırmacıların Yûnus Emre'nin şiirlerinin seçkisine yer vermeleri nedeniyle, söz konusu beyitler ya da şiirler, tüm çalışmalarda yer almamaktadır. Bu nedenle, şiir ve beyit numaraları farklılık gösterebilmektedir. Karışıklığı önlemek üzere şiirler, ilk dizeleri verilerek sıralanmış ve parantezler ile hangi araştırmacıların eserlerinde bulunduğu gösterilmiştir. Araştırmacıların hemen hepsi, şiirleri ve sözcükleri günümüz Türkçesine uydurarak ve transkripsiyonsuz olarak yayımlamıştır. Buradaki okuma ve transkripsiyonlar, bu çalışmanın yazarına aittir. Bazı nüshalarda, farklı sözcükler de yer alabilmektedir ancak bu sözcüklere değinilmeyecektir.

1. Bir kez yüzün gören senüñ 'ömrince hiç unutmaya Dizesiyle Başlayan Şiir

Bu şiirdeki *Sûr ür-* nüshaların neredeyse tamamında müstensih hatasıyla sonraki harf *ق* ile yazıldığından tüm araştırmacılar tarafından *urıcak* biçiminde okunmuştur. Uysal, çalışmasının indeksinde *ür-* “üflemek” eylemine yer veren tek araştırmacı olmasına karşın, bu beyiti *urıcak* biçiminde okumuş ve yine “üflemek” olarak anlamlandırmıştır. Bu şiir, Uysal'ın metninde ilki sekiz, ikincisi on iki beyitlik olmak üzere iki ayrı şiirde iki kez geçmektedir. İlk geçtiği yerde *ك* harfi ile yazıldığından *üricek* olarak okunmuştur.

İsrâfîl Şürin üricek maḥlûkât turigelicek

Senüñ üninden artuḡ kulaḡum eşitmeye (Gölpınarlı, 1965; Timurtaş, 1988; Tatçı, 2013; Toprak, 2006; Uysal, 2014; Babacan, 2017)

2. Añma mısın sen şol günü cümle 'âlem hayrân ola Dizesiyle Başlayan Şiir:

Bu beyitteki *ür-* eylemi, araştırmacıların tamamı tarafından *ura* veya *urla* olarak okunmuştur.

İsrâfîl Şürin üre cümle maḥlûḡ turigele

Dêrilüben ḡaşre vara anda ḡazî Sübhân ola (Gölpınarlı, 1965; Timurtaş, 1988; Tatçı, 2013; Babacan, 2017; Başgöz, 1999)

3. Evvel bize vâcib budur ḡoş ḡulkıla 'amel gerek Dizesiyle Başlayan Şiir

Bazı nüshalarda, müstensih hatası olarak sözcüğün sonunda yer alan *-IcAk* ekinin *ك* harfinin *ق* olarak yazılması nedeniyle, tüm araştırmacılar tarafından *ür-* eylemi, *ur-* biçiminde okunmuştur. Toprak; sözcüğü, ünlü uyumuna aykırı olarak *urecek* olarak okumuş ve “vurunca” olarak anlamlandırmıştır.

İsrâfîl Şürin üricek cümle maḥlûḡ uyanıcaḡ

Şorı ḡisâb şorılıcaḡ 'Arab dili lisân gerek (Gölpınarlı, 1965; Timurtaş, 1988; Tatçı, 2013; Babacan, 2017; Toprak, 2006)

4. *Yavlağ 'aceb geldi baña dünyâ içinde uşbu hâl Dizesiyle Başlayan Şiir*

Bu şiirde yer alan *ür-* eylemi, Uysal dışındaki tüm araştırmacılar tarafından *ur-* olarak okunmuştur.

Andan İsrâfil Şûr üre ölenler yerinden tura

Mîzân terâzû kurıla hükmin éde Zü'l-Celâl (Gölpınarlı, 1965; Timurtaş, 1988; Tatcı, 2013; Uysal, 2014; Babacan, 2017)

5. *İsrâfil Şûri üre yeryüzi devşürile Dizesiyle Başlayan Şiir*

Gölpınarlı ve Babacan'ın okudukları nüshalarda diğerlerinden farklı olarak *İsrâfil Şûri üriile* ifadesi geçmektedir. Uysal dışındaki tüm araştırmacılar tarafından sözcük *ura* ve *urıla* biçimlerinde okunmuştur.

İsrâfil Şûri üre yeryüzi devşürile

Harâb ola berr ü baır çarh-ı felek yoyıla (Gölpınarlı, 1965; Timurtaş, 1988; Tatcı, 2013; Babacan, 2017; Uysal, 2014)

6. *İsrâfil Şûri üre yeryüzi devşürile Dizesiyle Başlayan Şiir*

Bu beyitte geçen “yevme yenfa'u” Şuarâ Sûresi'nin 88. ayetinde geçmekte ve “malın ve oğulların bir yarar sağlamayacakları gün”, başka bir deyişle örtük bir anlatımla “Kıyamet Günü” anlamına gelmektedir. Söz konusu günün habercisi Sûr'un üflenmesi olduğundan buradaki eylem de *ür-* biçiminde okunmalıdır. Gölpınarlı ve Timurtaş'ta bu ifade *yevme yeşfa'u kurıla* şeklinde *kurıl-* eylemiyle kullanılmıştır. Bu ifade diğer araştırmacıların okudukları metinlerde *üril-* yerine, *urıl-* eylemiyle yer almaktadır.

Bağlana biñ biñ şufûf 'âşığa yok havf u hayf

Yarın mahşer gününde yevme yenfa'u üriile (Gölpınarlı, 1965; Timurtaş, 1988; Tatcı, 2013; Babacan, 2017; Uysal, 2014)

7. *Görenüñ hâlî döner nişânsuz bî-nişâna Dizesiyle Başlayan Şiir*

Gölpınarlı ve Timurtaş'ta bu şiir yer almakla birlikte, şiirin içinde bu beyit yoktur. Yalnızca Tatcı'nın neşrinde yer alan bu beyit, Tatcı tarafından *urmadın* olarak okunmuştur.

Senüñ kaşuñ tırmadın oğ atar yay kırmadın

İsrâfil Şûr ürmedin neçe cânlar uyana (Tatcı, 2013)

8. *Ben döst için ağlarısam gözüm yaşın kim sile Dizesiyle Başlayan Şiir*

Gölpınarlı ve Timurtaş'ta ilk dize *Yarın mahşer kopıcağaz kamu kul nefsüm dèyiser* biçimindedir ve *Şûr ür-* yapısı yer almamaktadır. Bu sözcük yalnızca Uysal tarafından *üricek* biçiminde okunmuştur.

İsrâfîl Şürî üricek her bir şüret nefsum dëye

Ben añmayam hiç Yûnusı Tapduk gele ol dem dile (Gölpınarlı, 1965; Timurtaş, 1988; Tatcı, 2013; Uysal, 2014)

9. Bir *'imâret göster baña kim şoñı vîrân olmaya Dizesiyle Başlayan Şiir*

Gölpınarlı ve Timurtaş'ta bu beyitin ilk dizesi, *İsrâfîl Şürını üre tağlar depeler sürile* biçimindedir. *Şür ür-* yapısı yalnızca Uysal tarafından *üre* biçiminde okunmuş olup diğer araştırmacılar *ura* olarak okumuştur.

İsrâfîl Şürını üre tağlar yerinden tura

Bir qarınca cevâbın biñ Süleymân vërimeye (Gölpınarlı, 1965; Timurtaş, 1988; Tatcı, 2013; Babacan, 2017; Uysal, 2014)

10. Bu nê gülecek yêrdür ağlasana gey kıtı Dizesiyle Başlayan Şiir

Bu şiirin başlangıç dizesinde geçen gey (<ET *ked*) sözcüğü; Gölpınarlı, Timurtaş ve Tatcı tarafından *key* olarak okunmuştur. Ayrıca *Şür ür-* yapısının geçtiği beyitte yer alan *issi* (<ET *isig*) sözcüğü de Tatcı tarafından *issilar* biçiminde okunmuştur. Gölpınarlı ve Timurtaş'ta bu beyit yoktur.

İsrâfîl Şürın üre halâyık tırigele

Baş açuk yalıñ ayak issiler ola kıtı (Tatcı, 2013)

11. Yalan söyler görmeyen haberi gören bilür Dizesiyle Başlayan Şiir

Yalnızca Toprak'ta bulunan bu beyit, araştırmacı tarafından Türkiye Türkçesi kurallarına göre ve transkripsiyonsuz olarak okunmuştur. Bu çalışmanın konusu olan *ür-* eylemi de *ur-* biçiminde yer almaktadır.

İsrâfîl, Azrâ'îl, Mîkâ'îl, Cebrâ'îl

Kıyâmet nê gün kıpar yarın Şür üren bilür (Toprak, 2006)

12. Âşık Yûnusun veya Başka Yunusların Şiirlerinde *Her kim sever Allâhı rahmet eder va'l-lâhi* Dizesiyle Başlayan Şiir

Yalnızca Tatcı'nın metninde yer alan bu şiirde *Şür ür-* yapısı *ura* olarak okunmuştur.

İsrâfîl Şürın üre, ölenler tırigele

Gökden bitiler yağa ol Kıyâmet güninde (Tatcı, 2013)

Şür ve *Ür-* Sözcüklerini İçeren Diğer Beyitler

Yûnus Emre Dîvânı'nda *Şür* sözcüğü, bir beyitte *ür-* eyleminden başka *çal-* eylemi ile birlikte de kullanılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde ele alınan bir diğer beyitte de *ür-* “(köpek) havlamak” anlamındaki eylemdir.

1. Ma'nâ bahrına talduğ vüçüd sırrını bulduğ Dizesiyle Başlayan Şiir

Bu beyitteki kullanımından *Şûr*'un, *Şûr çal-* (krş. *kaval/zurna/klarinet/tuba vb çal-*) biçiminde de kullanılabilirdiği anlaşılmaktadır. Diğer araştırmacıların metinlerinde *İsrâfîl çalduğ Şûri* ifadesi Gölpinarlı ve Timurtaş'ın metinlerinde - *An geniş zaman ortacı ile İsrâfîl çalan Şûri* olarak geçmektedir.

Müşânuñ ağduğ Tûri yoğsa Beytü'l-Ma'mûri

İsrâfîl çalduğ Şûri cümle vüçüdda bulduğ (Gölpinarlı, 1965; Timurtaş, 1988; Tatçı, 2013; Uysal, 2014)

2. Çalap Âdem cismini toprağdan var eyledi Dizesiyle Başlayan Şiir

Bu beyitte “(köpek) havlamak” anlamına gelen *ür-* eyleminin kullanıldığı görülmektedir. Dede Korkud'da da geçen *vaf* “köpek havlamasını gösteren yansıma ses, hav” anlamındadır (bk. *Kitâb-ı Dedem Korkud* 46-9, *Yeni Tarama Sözlüğü*, 1983, s. 227 ve Zülfikar, 1995, s. 668).

Bu beyit Timurtaş, Gölpinarlı ve Tatçı'nın çalışmalarında aşağıdaki gibi okunmuştur:

Âdem'ün göbeginden Çalab yaratdı anı

Vaff diyüp turı geldi anlar güzer eyledi (Timurtaş, 1988; Gölpinarlı, 1965; Tatçı, 2013)

Bu beyitte geçen *anı* sözcüğü *iti* şeklinde okunmaya elverişlidir. Aynı şekilde *anlar* okunan sözcük de *itler* olarak okunmalıdır. Yine bu beyitte geçen *turı geldi* ifadesi de “ayağa kalkmak” anlamında bir birleşik eylem olduğundan *turı geldi* olarak birleşik yazılmalıdır. Aynı beyit Uysal'ın metninde aşağıdaki gibi okunmuş ve *vaf* yansıma sözcüğüne de “hav hav” anlamı verilmiştir.

Âdemün göbeginden Çalap yaratdı iti

Vaf dëyüp turdı ürdi kaçdı güzer eyledi (Uysal, 2014 (37-5/83a))

Sonuç

Gölpinarlı'nın çalışmasının Sözlük bölümünde *ur-*, *ür-* maddeleri bulunmadığından eyleme verdiği anlam belirli değildir. Timurtaş *urıl-* “çalınmak (*sur urılmak*)” olarak açıklamış ve Toprak dipnot ile *urecek* okuduğu sözcüğe “vurunca” anlamını vermiştir.

Yunus Emre ile ilgili pek çok yayını bulunan Tatçı, bütün kitaplarında yer alan Sözlük bölümlerinde yalnızca *ur-* maddesine yer vermiş ve bu eylemle “çalınmak, dikilmek, üflenmek” anlamlarını karşılamıştır.

Babacan'ın metninin Dizin Bölümünde *ür-* maddesi bulunmamaktadır. Ancak *ur-* maddesi için “vurmak; giyinmek, takmak; sürmek; koymak; üfürmek, ses çıkarmak; yağmalamak; yaralamak, zarar vermek, batırmak” olmak üzere birçok

anlam yer almaktadır. Bunlardan “üfürmek, ses çıkarmak” anlamları; *ür-* biçiminde ayrı bir maddede yer almalıdır.

Uysal *ür-* maddesinde “üfleme, üfürmek” anlamlarını vermiştir. Ancak *Âdemün göbeginden Çalab yaratdı iti/ Vaf dëyü türdü ürdi kaçdı güzer eyledi* (Uysal 37-5/83a) beyitine de bu anlam verilmiştir. Bu beyitte geçen *ür-* eyleminin “(köpek) havlamak” anlamına geldiği açıktır.

Bütün bu verilerden anlaşılmaktadır ki Türkçenin tarihinde uzun ünlülü *ür-* “üfleme, üfleterek şişirmek” ile *ür-* “(köpek) havlamak” ve kısa ünlülü *ür-* “seçmek, ayırmak” olmak üzere 3 ayrı eylem bulunmaktadır (geniş bilgi için bk. Çağbayır 2017, s. 6083). Yûnus Emre’nin şiirlerinde *İsrâfîl* ve *Şûr* ile birlikte kullanılan örneklerdeki eylemin *ür-* “üfleme, üfürmek” olduğu açıktır.

ür- <*üfür-* <*üwür-* eylemi Eski Anadolu Türkçesindeki *üf dë-* ibaresindeki *üf* “yansıma ses”inden türeyen *üf+(ü)r-* ile karışarak oluşmuş gibi görünmektedir.

Kaynakça

- Babacan, V. (2017). *Yûnus Emre'nin Risâletü'n-Nushiye'si ve Dîvân'ı (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Başgöz, İ. (1999). *Yunus Emre Şiirlerinden Güldeste I, II, III*. İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi Yayınları.
- Çağbayır, Y. (2017). *Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı-5*. İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- Derleme Sözlüğü XI, U-Z* (2. bs.). (1993). Ankara: TDK Yayınları.
- Gölpınarlı, A. (1965). *Yunus Emre, Risâlat al-Nushiyya ve Dîvân*. İstanbul: Eskişehir Turizm ve Tanıtma Derneği Yayınları.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, Etimolojik Sözlük Denemesi, II, O-Z*. Ankara: TDK Yayınları.
- Niyâzi, (2011). *Nevâyi'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar, El-Lugâtu'n-Nevâyi ve'l-İştîshâdâtu'l-Çağâtâ'iyye, Giriş-Metin-Dizinler-Tıpkıbası* (M. S. Kaçalın, Haz.). Ankara: TDK Yayınları.
- Özyetgin, A. M. (2001). *Ebû Hayyân, Kitâbu'l-İdrâk li Lisâni'l-Etrâk, Fîl: Karşılaştırmalı Bir Gramer ve Sözlük Denemesi*. Ankara: Köksav Yayınları.
- Tatçı, M. (2013). *Yûnus'un Gül Bahçesinden I-Yûnus Emre'nin Hayatı-Sanatı ve Şerhler*. Ankara: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği.
- Tatçı, M. (2013). *Yûnus'un Gül Bahçesinden II-Dîvân- İlâhiyât, Risâletü'n-Nushiyye, Aşık Yûnus*. Ankara: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği.
- Tekin, T. (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*. Ankara: Simurg Yayınları.
- Tietze, A. (2021). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 7, T-Z* (2. bs.) (E. Yılmaz ve N. Demir, Ed.). Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.

- Timurtaş, F. K. (ty). *Yunus Emre Dîvanı*. Tercüman 1001 Temel Eser.
- Timurtaş, F. K. (1980). *Yunus Emre Dîvanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Toprak, B. (2006). *Yunus Emre Divanı*. İstanbul.
- Uysal, İ. N. (2014). *Yunus Emre Divanı (Karaman Nüshası)*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Yeni Tarama Sözlüğü*. (1983). (C. Dilçin, Haz.). Ankara: TDK Yayınları.
- Zülfikar, H. (1995). *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler*. Ankara: TDK Yayınları.

